

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **Lawyer Partners, a. s.**, so sídlom v Bratislave, Prievozská 37, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Fridrich Paľko, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Grösslingova 4, v mene a na účet ktorej koná advokát doc. JUDr. B. F., proti odporkyňi **Slovenskej republike** – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, **o náhradu majetkovej a nemajetkovej ujmy**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 16 C 162/2011, o dovolaní navrhovateľky proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 30. apríla 2012 sp. zn. 8 Co 132/2012, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I uznesením z 21. marca 2012 č. k. 16 C 162/2011-161 návrh odporkyne na uloženie povinnosti navrhovateľke zložiť preddavok na trovy konania zamietol. Dospel k záveru, že v danej veci, v ktorej sa navrhovateľka voči odporkyňi domáha zaplatenia sumy v celkovej výške 24 688 709 € (presahujúcej 400-násobok životného minima) a ktorá nepreukázala splnenie podmienok na oslobodenie od súdnych poplatkov (je irelevantné, že konanie vo veci samej od súdnych poplatkov oslobodené je a či v konaní nejaké trovy vznikli), neboli splnené podmienky uvedené v § 141a ods. 1 O. s. p. pre zastavenie konania (po nezložení preddavku navrhovateľkou). Odporkyňi, ktorou je Slovenská republika, povinnosť zložiť preddavok na trovy konania uložiť nemožno, pretože jej majetkové pomery nemôžu byť vysporiadané podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní (§ 2 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a vyrovnaní). Teda aj za predpokladu, ak by súd uložil

navrhovateľke povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, ktorú by v stanovenej lehote nesplnila, súd by konanie nemohol zastaviť, lebo nebol zložený preddavok na trovy konania aj odporkyňou (pre nemožnosť uloženia jej takejto povinnosti).

Krajský súd v Bratislave na odvolanie odporkyne uznesením z 30. apríla 2012 sp. zn. 8 Co 132/2012 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť odvolania vyvodil z ustanovenia § 202 ods. 3 písm. q/ O. s. p. a contrario a dospel k záveru o jeho dôvodnosti. Poukázal na dôvod prijatia citovaného ustanovenia § 141a ods. 1 O. s. p., uvedený v dôvodovej správe, keď pri jeho výklade a aplikácii (v súlade s rozhodovacou činnosťou Ústavného súdu Slovenskej republiky, ďalej len „ústavný súd“) súd nie je absolútne viazaný len jeho doslovným znením. Konštatoval, že súd sa môže, a aj musí, od neho odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ďalej len „ústava“). Samozrejme treba sa pritom vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a súd svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípade nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochýb, možno uprednostniť výklad *ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona. V danej veci sa odvolací súd stotožnil so záverom prvostupňového súdu, že navrhovateľka nepreukázala splnenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov v zmysle § 138 ods. 1 O. s. p. a že je irelevantné, že od súdnych poplatkov je oslobodené konanie vo veci samej a či trovy konania (ne)vzniknú. Za nesprávne považoval posúdenie splnenia podmienok pre uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania. V plnom rozsahu sa stotožnil s argumentáciou odporkyne vychádzajúcou zo skutočnosti, že predmetné ustanovenie treba vykladať z hľadiska dosiahnutia účelu, pre ktorý bolo prijaté a z hľadiska jeho vnútornej logiky. Aj podľa odvolacieho súdu je nepochybné, že úmysel zákonodarcu nesmeroval k vylúčeniu subjektov, ktorým nemožno uložiť povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, z aplikácie poslednej vety (upravujúcej sankciu v podobe zastavenia konania v prípade nezloženia preddavku navrhovateľom) a nemožno preto v prípade nezloženia preddavku odporcom (ktorý zákon od neho nevyžaduje) považovať za nesplnenie

podmienky pre zastavenie konania. Odvolací súd s poukazom na uvedené dospel k záveru, že v prípade, ak navrhovateľka nezloží preddavok na trovy konania, tak súd konanie zastaví, a to tak v prípade, ak odporkyňa, ktorú súčasne vyzval na zloženie preddavku, tento zloží, ale aj v prípade, ak odporkyňa, ktorá nemá povinnosť preddavok zložiť, tento nezloží, pretože z hľadiska zastavenia konania splnenie tejto povinnosti (zloženie preddavku) od nej požadovať nemožno (ktorý prípad nastal v danej veci).

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podala dovolanie navrhovateľka. Navrhla, aby dovolací súd zmenil uznesenie odvolacieho súdu tak, že odvolanie odporkyne odmietne (§ 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p.), alternatívne, aby ho zrušil a vec vrátil na nové konanie a rozhodnutie. Prípustnosť dovolania vyvodila z ustanovení § 237 písm. a/, d/ a f/ O. s. p. Namietala, že uznesenie súdu prvého stupňa nadobudlo právoplatnosť, preto ho nebolo možné napadnúť odvolaním. Z toho vyplývajúci nedostatok právomoci odvolacieho súdu o podanom odvolaní rozhodovať, pretože možnosť podania odvolania je zákonom vylúčená s poukazom na ustanovenie § 202 ods. písm. q/ O. s. p. („odvolanie nie je prípustné proti uzneseniu, ktorým sa rozhodlo o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a“). K dôvodu prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O. s. p. uviedla, že uznesenie krajského súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení otázky prípustnosti odvolania a teda zároveň jeho právomoci rozhodovať o predmetnom odvolaní. Teda krajský súd svojím postupom, t. j. nezákonným rozhodovaním mimo rámec zverenej právomoci porušil jej právo 1/ na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), 2/ na spravodlivý súdny proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ďalej len „dohovor“), 3/ vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy), 4/ na pokojné užívanie majetku (čl. 1 protokolu č. 1 dohovoru). Na záver opakovane vyslovila dôrazný nesúhlas so spôsobom založenia právomoci krajského súdu podľa § 202 ods. 3 písm. q/ O. s. p. a contrario.

Odporkyňa navrhla dovolanie navrhovateľky odmietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno týmto opravným prostriedkom napadnúť (§ 236 a nasl. O. s. p.).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. V zmysle § 239 O. s. p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm. a/ O. s. p.) alebo, ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. b/ O. s. p.). Podľa § 239 ods. 2 O. s. p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky. Keďže rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré je napadnuté dovolaním, nevykazuje znaky niektorého z týchto uznesení, nemožno prípustnosť dovolania navrhovateľky z ustanovenia § 239 O. s. p. vyvodiť.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O. s. p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O. s. p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku či uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdov, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Vady konania podľa § 237 písm. b/, c/, e/ a g/ O. s. p. v dovolaní navrhovateľkou namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Preto prípustnosť dovolania z týchto ustanovení vyvodiť nemožno.

S prihliadnutím na obsah dovolania sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či v konaní odvolacieho súdu nedošlo k procesným vadám uvedeným v § 237 písm. a/, d/ a f/ O. s. p. (t. j., že sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie a že účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom).

Prípustnosť dovolania z dôvodu nedostatku právomoci súdu (§ 237 písm. a/ O. s. p.) je daná, ak súd rozhodol vo veci, o ktorej mal inak rozhodnúť iný orgán.

V občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány (§ 7 ods. 1 O. s. p.). V občianskom súdnom konaní súdy preskúmavajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy (pozri bližšie ustanovenie § 7 ods. 2 O. s. p.). Iné veci prejednávajú a rozhodujú súdy v občianskom súdnom konaní len, ak to ustanovuje zákon (§ 7 ods. 3 O. s. p.).

Nedostatok právomoci súdu sa považuje za neodstrániteľnú podmienku konania, ktorá má za následok, že súd nemôže vydať rozhodnutie vo veci samej, ale musí konanie zastaviť a vec postúpiť inému orgánu.

V danej veci navrhovateľka procesnú vadu konania uvedenú v § 237 písm. a/ O. s. p. nevyvodzuje z toho, že súdy nemajú právomoc rozhodovať o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa ustanovenia § 141a ods. 1 O. s. p., ale namieta, že proti uzneseniu, ktorým sa rozhodlo o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania, bez ohľadu na to, či sa takáto povinnosť uložila alebo nie (návrh odporkyne na zloženie preddavku bol zamietnutý), nie je v súlade s ustanovením § 202 ods. 3 písm. q/ O. s. p. odvolanie prípustné. Preto podľa jej názoru mal odvolací súd odvolanie odporkyne ako neprípustné (§ 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p.) odmietnuť. Je preto nepochybné (a nepopiera to ani sama navrhovateľka), že bola daná právomoc odvolacieho súdu rozhodnúť o podanom odvolaní.

Vzhľadom na to nie je opodstatnená námietka navrhovateľky o existencii vady konania v zmysle § 237 písm. a/ O. s. p., lebo súdy (vrátane odvolacieho) rozhodovali vo veci, ktorá patrí do ich právomoci.

Pokiaľ ide o samotné odvolanie (z hľadiska jeho prípustnosti) Najvyšší súd Slovenskej republiky sa stotožňuje so záverom odvolacieho súdu, podľa ktorého proti uzneseniu súdu prvého stupňa, ktorým neuložil povinnosť zložiť preddavok na trovy konania (takýto návrh zamietol), treba prípustnosť odvolania vyvodit' z ustanovenia § 202 ods. 3 písm. q/ O. s. p. výkladom a contrario.

Podľa § 202 ods. 3 písm. q/ O. s. p. odvolanie nie je prípustné proti uzneseniu, ktorým sa rozhodlo o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a .

Logickým a gramatickým výkladom znenia citovaného ustanovenia („...,ktorým sa rozhodlo o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a“) možno podľa názoru odvolacieho súdu dospieť k jedinému záveru, že odvolanie nie je prípustné len proti takému uzneseniu súdu prvého stupňa, ktorým „uložil“ povinnosť zložiť preddavok (podľa § 141a O. s. p.). Preto proti uzneseniu s opačným záverom t. j. neuložení takejto povinnosti nie je odvolanie vylúčené a možno ho teda podrobiť prieskumu v odvolacom konaní. V danej veci uznesením prvostupňového súdu povinnosť zložiť preddavok uložená nebola, ale návrh (na uloženie takejto povinnosti) bol naopak zamietnutý, preto správne odvolací súd výkladom a contrario vychádzal z prípustnosti odvolania (konštatoval ju správne aj súd prvého stupňa v poučení svojho uznesenia) a rozhodnutie súdu prvého stupňa preskúmal aj z hľadiska jeho vecnej správnosti.

Vychádzajúc z uvedeného nemožno považovať za opodstatnenú ani námietku o existencii vady konania právoplatne rozhodnutej veci (§ 237 písm. d/ O. s. p.). Predpokladom právoplatnosti rozhodnutia (samozrejme okrem jeho doručenia) je nemožnosť podať proti nemu odvolanie, čo nie je daný prípad.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa stotožňuje aj s výkladom samotného ustanovenia § 141a ods. 1 O. s. p. (prijatého zákonom č. 388/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok a účinného od 1. januára 2012) odvolacím súdom vychádzajúcim

jednak z dôvodu jeho prijatia konštatovaného v dôvodovej správe (že v sporoch, v ktorých je uplatňovaná vyššia peňažná suma, je strana vystupujúca ako odporca často v situácii, že je voči nej uplatňovaný návrh, ktorý sa javí ako šikanózny, odporca platí trovy konania – napr. odmenu advokáta zo sumy, ktorá je voči nemu uplatňovaná s rizikom, že ak bude v bránení práva úspešný, navrhovateľ mu trovy neuhradí, keď napr. ešte počas konania podľa jeho vývoja postúpi pohľadávku na inú osobu, u ktorej nie je zabezpečená vymožitelnosť pohľadávky) a tým aj z jeho účelu a zmyslu, ktorým je eliminácia šikanóznych návrhov v čo najväčšej miere (ako konštatoval aj odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia).

Podľa § 141a ods. 1 O. s. p. navrhovateľovi, u ktorého nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 v celom rozsahu a ktorý uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, súd na návrh odporcu uloží, aby v lehote nie dlhšej ako 60 dní zložil preddavok na trovy konania. Na zloženie preddavku podľa prvej vety vyzve súd súčasne s uložením povinnosti navrhovateľovi v rovnakej lehote aj odporcu. Povinnosť zložiť preddavok na trovy konania nemá účastník, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní. Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví.

Zo znenia citovaného ustanovenia teda vyplýva, že ak podá odporca (voči ktorému navrhovateľ uplatňuje zaplatenie sumy v uvedenej výške) návrh na zloženie preddavku na trovy konania, je súd v prvom rade povinný skúmať splnenie predpokladov navrhovateľa na oslobodenie od súdnych poplatkov (§ 138 O. s. p.). Ak dospeje k záveru, že nie sú splnené, uloží navrhovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania (v zákonom ustanovenej výške) za súčasného vyzvania na jeho zloženie aj odporcu (majúceho povinnosť ho zložiť). V prípade, ak navrhovateľ (nesplňajúci predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov) preddavok (v určenej lehote a výške) nezloží a odporca (iba taký, ktorý má povinnosť zložiť preddavok), ho zloží, súd konanie zastaví.

Z uvedeného možno vyvodiť záver (totožný so záverom odvolacieho súdu), že ak navrhovateľ preddavok na trovy konania nezloží, súd konanie zastaví nielen vtedy, ak

preddavok odporca (súčasne vyzvaný na jeho zloženie) zloží, ale aj vtedy, ak ho nezloží, pretože ho na splnenie tejto povinnosti nemožno vyzvať. Preto interpretáciu § 141a ods. 1 O. s. p. súdom prvého stupňa, že v prípade, ak odporcovi nemožno uložiť povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, nemôže dôjsť k naplneniu podmienky pre zastavenie konania, spočívajúcej v zložení preddavku odporcom, nemožno považovať za správnu, čo napokon konštatoval aj odvolací súd. Táto totiž nezohľadňuje časť formulácie poslednej vety § 141a ods. 1 O. s. p. ..., „ktorý má povinnosť zložiť preddavok“, ... (výklad prvostupňového súdu by zodpovedal právnej vete v znení – „Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví“).

Preto (tak ako správnym posúdením prípustnosti odvolania) ani správnou interpretáciou ustanovenia § 141a ods. 1 O. s. p. odvolacím súdom, ktorou je súd prvého stupňa viazaný, nebola odňatá navrhovateľke možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.).

V súvislosti s námietkou navrhovateľky o porušení jej práv treba uviesť, že do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nepatrí právo účastníka, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnym názorom a návrhmi vo veci. Rozhodnutie súdu ako orgánu verejnej moci nemusí byť totiž totožné s očakávaniami a predstavami účastníka konania, navyše keď spĺňa aj parametre zákonného rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O. s. p. v spojení s § 167 ods. 2 O. s. p.).

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 239 O. s. p., ani z ustanovenia § 237 O. s. p. Preto dovolanie navrhovateľky podľa § 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p. ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, odmietol.

O trovách dovolacieho konania Najvyšší súd Slovenskej republiky nerozhodoval, pretože nejde o konečné rozhodnutie a súd prvého stupňa rozhodne o nich až v konečnom rozhodnutí vo veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. februára 2013

JUDr. Daniela Švecová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Viera Čulenová